

Літэратурна-агледная аглядная

Год выдання 37-ы
№ 11 (2280)
7 лютага 1969 г.
ПЯТНІЦА
Цана 4 кап.

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАВЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕННІКАУ БССР

ПЕСНЯ НАРАДЖАЕЦА Ў ЛІПЛЯНАХ

ТЭМАТЫЧНЫ КІНААГЛЯД

Падрыхтоўку да 100-годдзя з дня нараджэння Уладзіміра Ільіча Леніна разгарнуў рэспубліканскі Палац культуры прафсаюзаў. Тут праводзіцца літэратурна-агледная тэматычная кінааглядная. Яна пачаўся тэматычны кінаагляд. Ён пачаўся тэмай «Ленін і Кастрычніцкая рэвалюцыя на кінаэкране».

Першы вечар агляда сабраў вялікую аўдыторыю — больш як 500 чалавек. Дэманстраваліся дакументальныя кадры з хранікальных кінафільмаў «Выстрал «Аўроры», «Жывы Ленін», «Рукапіс У. І. Леніна», а таксама фрагменты з мастацкіх кінафільмаў «Ленін у Кастрычніку», «Ленін у 1918 годзе», «Чалавек з ружом», «Выбарская стараня».

Удзельнікі вечара сустрэліся з работнікамі беларускага кіно — рэжысёрам І. Шульманам, акцёрамі Н. Жукоўскай і У. Паначуным.

На бліжэйшы час у плане работ значацца такія тэмы, як «Вобраз У. І. Леніна і яго саратнікаў у кінамастацтве», «З партбюлетам у руках і з Леніным у сэрцы», «Жыццё сваймі прыслагамі», «Пад марш стварэння — у светлае будучае» і іншыя.

СЕМІНАР КІРАЎНІКОЎ АРМЕЙСКОЙ САМАДЗЕЙНАСЦІ

Палітычнае ўпраўленне Чырванасцяжнай Беларускай ваеннай акругі і Мінскі акруговы Дом афіцэраў правялі вучэбна-метадзінны семінар кіраўнікоў самадзейных калектываў нацыён і ваенна-навуковых устаноў акругі, прысвечаны падрыхтоўцы да ленінскага юбілея.

Удзельнікі семінара — хорайстры, балетмайстры, кіраўнікі духоўных аркестраў і эстрадна-інструментальных ансамбляў праслухалі рад лекцый і дакладнаў, прысутнічалі на занятках секцыяў па жанрах.

«Задачы армейскай мастацкай самадзейнасці ў сувязі з днём нараджэння У. І. Леніна» — гэтай тэмай быў прысвечаны даклад начальніка аддзела прапаганды і агітацыі Палітычнага ўпраўлення акругі палкоўніка А. Быкава.

Старшыня рэспубліканскай ваенна-афіцэрскай камісіі І. Герман расказаў пра арганізацыю і правядзенне работ тэатраў і канцэртных арганізацый рэспублікі ў часціх акругі за мінулы год.

Многа нарысанага пачулі удзельнікі семінара на занятках секцыяў кіраўнікоў армейскай самадзейнасці харавых калектываў з нотна-рэпертуарнага паказу Беларускага Беларускага Беларускага С. Гехт дапамог удзельнікам секцыяў харавых калектываў пазнаць новыя масавыя сцэнічныя танцаў. Пра формы і метады работы з інструментальнымі калектывамі, тэатару дырыжор духоўнага аркестра штаба акругі Б. Чуданюк, перад удзельніцкай часткай мастацкага праектаў у гутарцы дырыжор фільмармоніі Р. Патрынка.

Удзельнікі семінара сустрэліся з аглядачым мастацтва рэспублікі. Кампазітар С. Сяміна пазнаў са свай тэатару, спевакі А. Бонаў, У. Смірноў і М. Шаўчук выканалі творы кампазітара.

Я. МАЛЫ.

ДАРАГІЯ РЭЛІКВІ

У Краснапольскай васьмігоднай школе, якая носіць імя бласлаўленага Героя Савецкай Арміі Міхала Антонова, ужо некалькі гадоў працуе музей. Узначальвае яго работніца І. Гардон. Больш часта экспазіцыя музея прысвечана жыццю і дзейнасці вялікага працавіцы працоўных «Ленін і таварыш, чалавек», «Ленін і мастацтва», у чытальнай зале аформілі кніжныя выстаўкі і дзейнасці Ільіча. У той час былі прадставлены па мясцовым радлі на вечары моладзі бібліяграфічныя агляды літаратуры аб Леніне.

Асабліва ўвагу мы аўтарам на работу сярод моладзі, школьнікаў. Разам з райкамом камсамола арганізавалі два маладзёжныя клубы — «Равеснік» і «Юнацтва». Клубы правялі тэ-

Ліпляны — за сем кіламетраў ад Лельчыц. Гэта вялікае село, дзе шмат новых дзявоў, чырных вуліц. Добра тут жывуць людзі. Ліплянцы гавораць пра сабе: «Налі ты быў нас і не пачуў нашых песняў, ты не даў нам дапамогі ўдзяць вясну, яе людзям».

Самыя галасістыя з ліплянскіх дзяўчат Наташа, Валя і Раі Лось, Ніна Барановіч, Ева Сечка, Валя Манько, Наташа Сідаранка, Ліда Хілько. Яны перанялі ад свай бацькоў і песні, і манеры спяваць. А гды тры гады назад дзяўчаты надумай стварылі валанцёрскі ансамбль, пачалі збірацца на спеўны ў клуб. Кіраваў ім спачатку самадзейны кампазітар Уладзімір Журавіч. Ён навучыў іх правільна спяваць, падобраў добры рэпертуар. Бо важна не толькі спяваць, але і ўсхваляваць. Аснову рэпертуару складалі народныя песні і песні савецкіх кампазітараў. Складваліся і ўласныя песні «Найгіней, Палессе», якую напісаў У. Журавіч. Яна стала нібы пазнаўніцкай наліткай, якой нёсць.

Сёння валанцёрскі ансамбль з Ліплян — вядомы на усю рэспубліку, ён — лаўрэат Усесаюзнага фестывалю самадзейнага мастацтва, прысвечанага 50-годдзю Савецкай улады. З поспехам выступілі ліплянцы і ў час мінулага года агляда мастацкай самадзейнасці, прысвечанага 50-годдзю БССР і КПБ.

Зараз у рэпертуары спяваць на лаўсатні песні — лірычных, жартоўных, эпічных, абрадавых, калектыву ў штодзённых пошуках, у іспытанні творчай працы. Німа сумнення, што на гэтым шляху яны чакаюць новых поспехі.

А. ШЫПАРКОЎ.
Лельчыцкі раён.

Вось яны, ліплянскія дзяўчаты з валанцёрскага ансамбля. Фота П. БЕЛАВУСА.

ку, ён — лаўрэат Усесаюзнага фестывалю самадзейнага мастацтва, прысвечанага 50-годдзю Савецкай улады. З поспехам выступілі ліплянцы і ў час мінулага года агляда мастацкай самадзейнасці, прысвечанага 50-годдзю БССР і КПБ.

Зараз у рэпертуары спяваць на лаўсатні песні — лірычных, жартоўных, эпічных, абрадавых, калектыву ў штодзённых пошуках, у іспытанні творчай працы. Німа сумнення, што на гэтым шляху яны чакаюць новых поспехі.

А. ШЫПАРКОЎ.
Лельчыцкі раён.

аддзелу культуры арганізавалі эстафету пад дэвізам «Па ленінскіх заветах мы будзем намульнікам». Для эстафеты падрыхтавалі спецыяльны альбом. На яго старонках усе бібліятэкі раскажуць аб вопыце прапаганды твораў Леніна і літаратуры аб ім. Гэтая эстафета дапамагала нам сабраць і шырокі скарняства вопыт, які накіраваў культурна-адукацыйны ў час падрыхтоўкі да юбілея Леніна і ў першыя месяцы агляда.

Тое, што мы зрабілі — гэта толькі пачатак. Наперадзе вялікая і напружаная работа, шмат цікавых задум. Запланаваны ў нас вечары «Сэрцы, аддадзеныя рэвалюцыі» (аб палчэніках Леніна), «Навалеры ордэна Леніна», літаратурна-музычны вечар «Этапы вялікага шляху». Карцей кажучы, планы ёміка, гуртунныя.

Вядома, ёсць у нас нямаля цяжкасці. Асабліва пераходзіць тое, што дзве трэці бібліятэчных работнікаў не маюць спецыяльнай адукацыі. А бібліятэкар — душа справы, пісала Н. К. Круцкая. Ён не можа быць простым тэхнічным выканаўцам кніг... Надзеяда Канстанцінаўна ізаваля савецкую масавую бібліятэку «жывым культурным цэнтрам», а гэта патрабуе ад бібліятэкара ўмення падыходзіць да масы, працаваць з масай, ведаць іх запатрабаванні, умення накіроўваць іх інтэрасы ў пэўнае рэчышча, будзіць самадзейнасць чытачоў...

Так, бібліятэкар павінен шмат ведаць, быць высокадукаваным чалавекам. Каб гаварыць з чытачом аб творах Леніна, бібліятэкару трэба самому іх добра-сумленна вывучыць. Работнікі раённай бібліятэкі ўжо праштудыравалі творы Леніна аб Кастрычніцкай рэвалюцыі. Цяпер вывучаюць працы Леніна аб літаратуры і мастацтве.

Раённая бібліятэка — гэта метадычны цэнтр для сельскіх устаноў культуры. Вось чаму мы запланавалі для работнікаў сельскіх бібліятэк тэхнічныя семінары, рыхтуем дакладчыкаў, праводзім практычныя заняткі. Склаў графік выездаў у сельскія бібліятэкі, думам правесці ў Дукорыяй, Шчынаўкай, Ануціцкай і іншых сельскіх бібліятэках. У многіх наладжваюцца тэматычныя вечары «Найгіней, мой родны край», «Радзіма, мая дарэага», вечары пытаньняў і адказаў на тэму: «Ці ведаеш ты свой родны край?», «Сельсавет, у якім мы жывём», сустрэчы са старымі бальшавікамі, вэтэранамі працы, і кожная бібліятэка робіць усё па-свойму, уносіць штосьці адметнае.

Раённая бібліятэка разам з

УСЕСАЮЗНЫ АГЛЯД БІБЛІЯТЭК

У БІБЛІЯТЭЦЫ ЛАД, КАЛПАЛЦЫ НЕ СКЛАД

Станіслава ЧЫБІСАВА, загадчыца Пухавіцкай раённай бібліятэкі.

матчыны вечары «Стаялі, на смерць камсамольцы», «Куды б мяне Айчына ні паслала», «Ты на подвиг кінеш, камсамольскі білет». На гэтых вечарах моладзь сустракалася з вайномі грамадзянскай і Вялікай Айчыннай войнаў, перадаўкамі вытворцаў — маладымі героямі нашых дзён. У сярэдніх школах былі праведзены чытацкія канферэнцыі па творы Леніна «Задачы саюзаў моладзі» і літаратурна-мастацкі вечар «Вечна жыць».

У камуністычным выхаванні падрастаючага пакалення вялікую ролю адыгрывае ваенна-патрыятычная літаратура. Для прапаганды яе мы выкарыстоўваем усе формы і метады бібліятэчнай работы: індывідуальныя гутаркі, кніжныя выстаўкі, бібліяграфічныя агляды, сустрэчы з Героямі Савецкага Саюза, бальшэўнікамі, Шчынаўкай гутаркі з працоўнымі нашымі афіцэрамі запаса Андрэяў. Нядаўна на мясцовым радлі зрабіла агляд літаратуры на тэму «У жыцці заўсёды ёсць месца подвигу» з агляда чытальнай залы Р. Пагірніцкай.

Пра эфектыўнасць нашай работы сведчаць факты. Намнога павялічылася колькасць кнігавыдач грамадска-папулярнай літаратуры. Узрос попыт на мастацкую літаратуру пра Ільіча, асабліва на такія кнігі, як «Апаўчаны пра Леніна» С. Антонова, «Сні спытае» Э. Казакевіча, трылогія М. Пагодзіна аб Леніне, зборнік «Вечна жыць».

У нашым раёне 26 сельскіх бібліятэк і 13 прылуцкіх. Многія з іх таксама праводзяць цікавую індывідуальную і масавую работу сярод чытачоў. Умеюць і мэтанакравава прапагандаваць творы Леніна «Скрылі-Скляныя рэты», а ў ігры ацэбраў былі 6 іправаў зацікаўленага, што так прываблівае гледачоў. Але ўсе сподзі падказвае змястоўнае вядошча з цікавым сюжэтам, яркімі характарамі, добрай музычнай і вобразнай тэматыкай. Маржучы па нашых гаспадарках на Украіне і Прыбалтыцы, па гэтых рэзідэнцыях водгукнах гледачоў, на-

шаму тэатру ўдзяцца да-спякуць пэўнага творчага поспеху.

Рэпертуар у нас даволі разнастайны: і класічныя аперэты, і сучасная музычная камедыя. Вядома, мы творым пошуку ў жанры герцагінкага спектакля. Адным словам, ініцыятыўна і творча працаваць з нашай афіцы. Імёны кампазітараў, назвы твораў спыніцца ўва-ва, нешта нагадваюць, а то і ўвогуле абцяжочае знаёмства з новымі артысцкімі творами.

Міняе і гэты сталічны зможучы паглядзець герцагінкага твора А. Сандлера «На досвітку», аперэты «Дзю-дзю» з бланкінымі вачамі В. Мураўлі, «Ачорым дракон» Д. Мадуры, «Цыганская нахіне» і «Вясёлая адова» Ф. Легара, «Плутчыны» І. Штра-

са, «Сільва», «Прынцэса цырыя» І. Кальмана, «Свае гаспадары» мы дзіркі герцагінкага музычнага камедыя ў трох дзелях «Спявае нававары» і «Гэта не выпадкова». Гэтую п'есу напісала артыстка нашага тэатра Н. Калаптур. Музыку стварыў беларускі кампазітар У. Семіяна. Выбар гэтай п'есы невыпадковы, бо ў яе сродкі і формы музычнага намернага жанру размаўляе аб герцагінкага барэцка-парэтычан-папулярнаму савецкіх развешчанаў і Вялікай Айчыннай вайны.

У нашых спектаклях заняты заслужаныя артысты БССР Д. Іванова, В. Шаўкалоў, Г. Лаўроў, заслужаная артыстка РССР Н. Раўніска, вядучы салісты В. Герасі-

У гэты дні ў Дзяржаўнай бібліятэцы БССР імя Леніна экспануецца выстаўка «Беларуская мастацкая літаратура на мовах народаў СССР і замежных мовах».

Тут можна ўбачыць творы нашых паэтаў і празаікаў на рускай, украінскай, казахскай, кіргіскай, азербайджанскай, армянскай, грузінскай, уйгурскай, аджэбейскай і іншых мовах народаў СССР. Над перакладамі з беларускай мовы плёна працуюць вядомыя рускія пісьмен-

нікі М. Ісакоўскі, А. Твардоўскі, А. Суркоў, А. Пракоф'ев, Я. Халемен, П. Набзаруцкі, Я. Хазалкоў і многія іншыя мастацка-літаратурнага слова.

Творы Я. Купалы і Я. Коласа выдаліся на рускай мове больш як сто разоў, тыражам звыш пяці мільянаў экзэмпляраў, 50 разоў выдаліся творы М. Танка агульным тыражом каля двух з паловай мільянаў экзэмпляраў. На рускай мове выйшла 27 кніг П. Броўкі тыражам адзін мільён 720 тысяч

экзэмпляраў. А кнігі І. Шамякіна былі выдадзены па-руску 33 разы. Асобнае месца на выстаўцы займаюць пераклады твораў нашых пісьменнікаў у замежных краінах. Там яны таксама займаюць дастойнае месца. Аб гэтым сведчаць тымі Я. Купалы, Я. Коласа, П. Броўкі, М. Танка, Я. Куляшова, Я. Брыля, І. Мележа, І. Шамякіна, П. Панчанкі, В. Быкава і многіх іншых беларускіх пісьменнікаў на балгарскай, венгерскай, польскай, нямецкай, мангольскай, карэйскай, чэшскай, англійскай, французскай, іспанскай і многіх іншых мовах.

ПЛАНЫ, ЗАДУМЫ, СПРАВЫ

Расказае старшыня праўлення Беларускага тэатральнага аб'яднання народнай артыстка СССР Л. П. АЛЕКСАНДРОВСКАЯ.

Актыў нашага аб'яднання разам з супрацоўнікамі Міністэрства культуры БССР прагледзеў усе спектаклі тэатраў рэспублікі, прысвечаныя 50-годдзю БССР і КПБ. Адбыліся абмеркаванні гэтых праэм. У іх удзельнічалі вядучыя майстры беларускай сцэны, мастацтвазнаўцы і тэатральныя крытыкі Мінска і Масквы. Хутка будуць названы лепшыя з гэтых спектакляў, якія потым убачыць мінскі глядач.

З Мінска па гарадах рэспублікі выпраўляецца вялікая выстаўка «Тэатры рэспублікі ў гады Савецкай улады».

Гэта некалькі ўжо выкананых мерапрыемстваў з плана работ праўлення Беларускага тэатральнага аб'яднання на 1969 год.

У калыя лютага ў Ленінградзе, у Палацы мастацтваў імя К. С. Станіслаўскага абудзецца Дзень Беларускай тэатра імя Якуба Коласа, салісты опернага тэатра, філармоніі і кансэртаўскага моладзі. Другога сакавіка такі ж дзень абудзецца ў Маскве, у Доме ацэбраў імя А. А. Яблчынскай. Ён пачнецца заняткамі народнага ўніверсітэта пры Усерасійскім тэатральна-адукацыйным інстытуте і доктар мастацтвазнаўства У. Няфэд прычытае слухачам універсітэта лекцыю «Беларускі тэатр сёння». Нашы артысты сустрачацца з майстрамі маскоўскіх тэатраў, павяючы ў гасцінах у калектыву заводу імя У. І. Леніна.

Рыхтуючыся да 100-годдзя з дня нараджэння Уладзіміра Ільіча, аб'яднанне распараджае падрабязнае план мерапрыемстваў. Мяркуюем правесці фестываль лепшых спектакляў на ленінскую тэму. Каб арганізаваць яго лепш, камандзіруем рэжысёраў, мастакоў і тых ацэбраў, якія прывучылі над вобразам працавіду, у Маскву і Ленінград. Яны павяюць там, да ўдзельніц працавіду, пазнаюцца з архіўнымі матэрыяламі, будуць займацца ў тэатральных бібліятэках, вывучаць вопыт савецкай сцэнічнай Ленініяны.

Ужо цяпер тэатраўныя рэспублікі рыхтуюцца да тэатрычнай канферэнцыі, у якой прыме ўдзел і Інстытут мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору АН

БССР, — на ёй будуць абмеркаваныя праблемы сцэнічнага ўвасаблення вобраза У. І. Леніна на беларускай сцэне.

«Беларуская Ленініяна» — так называецца зборнік, куды ўводзіць артыкулы пра работу звыш дзевяці сцэны над гісторыка-рэвалюцыйным рэпертуарам, нарысы і ўспаміны, а таксама здымкі са спектакляў, эскізы афармлення. Гэта вялікі адзінкавы выданне, якое ацэбраў будзе намагацца зрабіць яго як мага больш змястоўным і цікавым.

Чытачы газет «Літаратура і мастацтва» ведаюць, што пра БТА стала дзейнай лекторыяй. У 1969 — 70 навучальным годзе ў яго праграме галоўнае месца зоймуць такія тэмы, як «Ленін і мастацтва», «Вобраз працавіду на сцэне», «Праблемы рэжысёрскага і ацэбраўскага майстэрства ў рабоце над ленінскай тэмай» і д. т. п.

Практыка паказала, што вядучыя пасяджэнняў прэзідыума БТА ў тэатрах аказваюць плённы ўплыў на творчую дзейнасць гэтых калектываў. Напярэдадні юбілея мы наладзілі такія пасяджэнні ў Магілёўскім абласным тэатры і Брэсцкім тэатры імя Ленінскага камсамола Беларускай.

Сталы клопат аб'яднання — творчасць народнага тэатра і самадзейных калектываў. Нядаўна наш актыў пазнаёміўся са спектаклямі, што былі пастаўлены артыстамі-амамірамі да 50-годдзя БССР і КПБ, і падрабіцца іх абмеркаваў. Цяпер мы наладзіваем семінар кіраўнікоў народнага тэатра і самадзейных калектываў, дзе будзем вывучаць наглядныя патрабы, рэпертуарныя планы і творчыя намеры рэжысёраў гэтых калектываў. Справа ў тым, што вобраз Леніна — праца, якая вымагае не толькі энтузіязму, а і ўдэлюмай, патрабавальнай работы. Асабліва строга трэба падыходзіць да яе ў самадзейнай сцэне.

Як бачыце, нэват кароткі пералік некаторых мерапрыемстваў, якія Беларуская тэатральнае аб'яднанне праводзіць разам з Міністэрствам культуры БССР, сведчыць пра інтэнсіўнасць дзейнасці нашага актыўна і ўсіх арганізацый — у Мінску і ў абласных цэнтрах.

■ ■ ■

Адбылося пасяджэнне праўлення Саюза кампазітараў БССР, на якім зацверджаны план работ кампазітарскай арганізацыі на 1969 год. Праз год у нас наша краіна, усё чалавецтва будзе адзначаць стагоддзю гадавіну з дня нараджэння У. І. Леніна. Тэму, натуральна, што асноўнае месца ў плане адыграе мерапрыемствам, звязаным з гэтай значнавольнай датай.

Беларускія кампазітары прымуць удзел у рэспубліканскім конкурсе на лепшую песню, прысвечаную У. І. Леніну. Радзіма, партыі, які будзе праводзіць Міністэрствам культуры БССР сумесна з саюзамі пісьменнікаў і кампазітараў Беларускай тэатральнага аб'яднання і салістаў на лепшыя выкананне твораў, прысвечаных Ільічу.

У час даві Беларускай культуры, якія намчаюцца прывесці на радзіму У. І. Леніна ва Ульянаўскае, выступіць канцэртная брыгада Саюза кампазітараў. Кампазітары і выканаўцы раскажуць працоўным аб дасягненнях Беларускай музыкі, выканаюць лепшыя творы беларускіх аўтараў.

Другая брыгада будзе выязджаць у гарады, раённыя цэнтры, калгасы з новымі творамі Беларускай кампазітараў. Музыканты прычытаюць серыю лекцый аб Беларускай музычнай Ленініяне, аб дасягненнях і росквіце Беларускай музыкі за гады Савецкай улады.

Саюз кампазітараў плануе арганізаваць рад канцэртаў, прысвечаных юбілейнай даце, для ваюнай Савецкай Арміі, для школьнікаў. У канцэртах будуць заняты лепшыя музычныя калектывы рэспублікі.

Пасля пасяджэння наш керспандант гутарыў з некаторымі Беларускамі кампазітарамі. Яны расказалі аб свайх планах, задумках...

Старэйшы кампазітар М. Аладаў закончыў сімфанічную паэму «На род і працавіду», прысвечаную палымянаму змагару рэвалюцыі.

Дзяржаўная акадэмічная харавая капэла БССР прыняла для выканання новую рэдакцыю кантаты А. Багатырова «Леніну слава».

У творчым партфелі Ю. Семіяна — новая песня «Паклон Ільічу» (слычы П. Прыкоўскі). Зусім каледнавін гэтай новай рэдакцыі «Песні аб вялікім чалавеку» (на словы літоўскага паэта Т. Шіліцкіса). У планах кампазітара — стварэнне новых песняў на словы А. Бачылы і іншых беларускіх паэтаў.

Малады кампазітар І. Лучанок працуе над цыклем песняў аб Леніне і партыі. Дзе песні з цыкла — «Хадзікі» (на словы М. Агінцова) і «Аспінаста» (слычы Э. Антхэва) ужо напісаны. Кампазітар падабраў яшчэ некалькі тэкстаў для далейшай работы над песнямі.

У планах І. Кузнецова — кантата, прысвечаная працавіду і партыі, а таксама цыкл хараў на словы А. Астрэйкі, П. Плёбі і іншых беларускіх паэтаў.

Г. Валер п'еса вялікі хара, а ў перспектыве — работа над Манерам пра Леніна (даля барытона і сімфанічнага аркестра).

Над новым валанцёрскім творам да значнавольнай даты працуе Л. Абельвіч.

Я. Цікоці завяршае манументальную працу — оперу «Заранка» (на слова Громава) па лібрэта Я. Рамановіча. Падзеі оперы ахалюпаюць перыяд з 1914 па 1920 гады і раскажуць аб рэвалюцыйнай барацьбе і станаўленні Савецкай улады ў Беларусі.

Э. Тыманд пачынае работу над бунівым камерным творам — сенацей для фартэпіяна. Тэма рэвалюцыі, вобраз працавіду зоймуць месца ў харах і валанцёрскіх творах, над якімі кампазітар збіраецца працаваць сёла.

ПАЗАТЧОРА СПЕКТАКЛЕМ «СЛІВА»

«Сліва» — спектакль «Жаваранка» Мінскага акруговага Дома афіцэраў пачаў свае гаспадары Магілёўскі абласны тэатр музычнай камедыі.

У гутарцы з нашым карэспандантам дырэктар тэатра А. Панічэў расказаў:

«Гаспадары ў Мінску — вялікае падазе для ўсяго калектыву тэатра. Гэта наш тэатр прывёда ў сталіцу рэспублікі. За час гаспадары — 24 дні — мы паказалі 26 музычных спектакляў. Акрамя гэтага, зробім выездаў у Барысаў, Слуцк, Дзяржынск, Стаўбічы і іншыя гарады Мінскай вобласці».

Наш тэатр выступае пасля таго, як тут у Мінску, павявалі цікавыя калектывы музычнай камедыі, на чале з Маскоўскім тэатрам. Мы, разумеючы, хвалюемца, ці ўдасца нам заваяваць прыхільнасць патраба-

Трэцяя сустрэча

валянага гледача, і прымае ўсе захады, каб не расчараваць аматараў вясёлага жанру. Але гэта вымагае ад калектыву, каб на кожнай прадстаўленні адразу ж, як адчыніцца завеса, на сцэне паказаў імклівы рытм, а ў ігры ацэбраў былі 6 іправаў зацікаўленага, што так прываблівае гледачоў. Але ўсе сподзі падказвае змястоўнае вядошча з цікавым сюжэтам, яркімі характарамі, добрай музычнай і вобразнай тэматыкай. Маржучы па нашых гаспадарках на Украіне і Прыбалтыцы, па гэтых рэзідэнцыях водгукнах гледачоў, на-

шаму тэатру ўдзяцца да-спякуць пэўнага творчага поспеху.

Сцяпан ГАЎРУСЁЎ

3 КНІГІ «ПРОФІЛЬ ВЕКУ»

ЗАМІНІРАВАННЯ ЦАЦКІ

Мітусна туманой парадэсла, Прагнеліся нівы ў расе. Што на досвітку неба гудзела, Чулі дзеці — ды чулі не ўсе.

Беглі лугам — не так, а ў абгонкі. Ажно вецер сустрачыў заіскі. Прыставалі на цыпках рамонкі, Каб шчаслівы той бег прыпыніць.

Каласоў наравістыя грыны. Ад малых узлілася рук, Самы меншы і самы шчаслівы Нешта ўбачыў. Спыніся, хлапчук!

О! Ён гэтак узрадуе бацьку, Ды і маці — надзея з надзеяй І пад сонцам бліскучы цацку Прыгарнуў да худзенькіх грудзей.

— Пакажы! Пакажы! — закрывалі, Падбягаючы ўспед, сябрукі. І зямелі ў сярпотной аднаі — Трымаў грым, ды страшныя тэні.

Гэтай ліпёнскай раніцай яснай Я пабачыў аблічча ваіны. З гэтай вузкой і гэтай дачаснай І да смерці балючай трыны.

Правае воіна, клопатам бацькі Я нагадваў стальным часцей: — Не барыце бліскучыя цацкі, Што наш вораг нясе для дзяцей!

Мне сніўся сон:

Лагодныя вятры Ішлі шырока ў горад беласценны, Рака сціхала быстрыя вярні І — ад вады струменіў бляск праменны.

Мак палымей на спілах берагоў, Віліся ўверх ступені па спіралі Да воблакаў, блейшыя ад снагоў, — Ад вышні ах думкі заміралі.

І раскінуўся гэты далагляд, Што лімаволі ты прыжмурваў, І толькі я быў нечому не рад, У тым сабе прызначце не ахвочы.

І толькі, аглядаўшыся наўкруг, Я здагадаўся ў гэты асмы рамак, Што непрыкметны ў горадзе тым рух,

Ніводны твар на бачны з-за фіранкі, Шабачы, шабачы, шабачы

На ўсім прасцягу волжскіх берагоў Народ вянок пагаджаў урачыстым, І пурпуроваць сіхленых сцягоў, Пералівалася пад небам чыстым.

Я зразумеў, што людзі ўсе Адаць пашаны сціпную денніку Свешчанай акрываўленай зямлі І — пакланіцца бацьку альбо сыну.

З іх кожны роднае аблічча нёс І пад пагледам сфаўных генералаў Баўсяе працячы сапраўдны лёс. На строгім мармуру мемарыялаў.

Іх многа тут, праслаўленых імён, Што нашай славы здабывалі пошчак, Шукваў я брата роднага, бо ён Загінуў тут, адважны браябляйшчык.

Была віной асмужанасць вацяй Ці сіняга павестра калыханне — Я не знайшоў, і толькі з-за плячэй Адчуў яго знаёмае дыханне.

Яшчэ ў маўклівай стаячы чарзе, Я верыў, што нам з ім не размінуцца. І, каб навік не знік ён у смяце, Назад я пабавіўся азірнуцца.

У пурпурова-трапяткі прыпале Мане зера нячутна прыслася, Калі раздалася гоўдалася поле, Калі чаромха сціпяла ціла.

Даверлівых праменняў пералівы, Раза, вады крынічнай саладзей, Сцяярджалі мне, што буду я шчаслівы, Што прынесу я радасць для людзей.

Што, бескармісла-звонкагалосы, Вазьму любую ношу па плячу І самаў высікаю набёсы 3 штодзёніцасю суровай спалучу.

Жыву, прыяшчы і зямлю і неба, І кожны раз, як пачынае дзець, За тое, што зрабіў не так, як траба,

Перад зэргой гатоў пачырванецца, А адтуль тыстрыма вецер вшчаю: трыбунал беспілотных заўваж за гадоў марнатраўства прысуд абвешчае.

А было — тыміцець здаваўся мне свет, які сёння з балочаю скрухай прысціцца: не патраціць туды, дзе пакінуў я першы даверлівы след

І таму я цяпер для самога сябе таямніца, Я — не фенікс, каб зноў уваскрэснуць, і чую, як ючю завейнай нехта хадзіць па лесе

І для хаты маёй падбірае ключы. Маё сэрца! Не стань жа ты птушкаю безнадзейнай і ў грудзях — шчабачы, шчабачы, шчабачы

Бясспрэчных ісцім мала, Менш — вочны, несумненна, Для тых, каго плакала, Як палку аб калена.

Дарыліцеся я змалку — Мне ўсе адказа выньчце, Абструганую пеліку Намоголаму пакіньце.

Спакою не спазнаю І косяк мей — не вата: Я многіх закраваю Ярышчэ-суквата.

Для мазалёў рабочых Дай прадуу цялай кронай, А кволенкі істчак — Найўнасці зялёнай.

ДУЖА ДОБРА, калі пра кнігу можна сказаць, што ў ёй многа праўды. Будзем толькі мець на ўвазе, што гэтаму слову часам надаюць рознае значэнне. Адных задавальняе фатаграфічная дакладнасць факта, іншай сабе і дробязяга, прыватнага. І яны апладзюруюць аўтара. Другія гатовы ўгледзець жыццёвую праўду ў вынакмы паданстве мастацкіх вобразаў з іх рэальнымі пратэтыпамі, трыці захваліць дробная дэталі і мала захваліць агульная карціна. А праўду не абмяжувалі надобнасці пад раўнасць, ні загады падрыхтаваным стандартным адказам на ўсе новыя пытанні жыцця...

На другім пленуме арганізацыі ССП Луначарскі гаварыў, што праўда «не садзіць на месцы, праўда ляціць, праўда ёсць развіццё, праўда ёсць канфлікт, праўда ёсць барацьба, праўда ёсць ваўтрашні дзень і траба бацьчы ёе менавіта так». Ад слёб дадамо: мастацкая праўда — катэгорыя партыйная і да яе нельга падыходзіць з рознымі меркамі, падмяняць яе паўпраўдзі, дыпламатычнымі хітрыкамі.

Гэта першыя думкі, якія апоўваюць цябе, калі чытаеш апошні раман Івана Шамякіна «Снежныя змы» надрукаваны ў часопісе «Полымя» (№№ 11 — 12 за 1968 год). Письменник адлюстроўвае сучасны канфлікт паміж сумленнымі людзьмі і кан'юктуршчыкамі, што ўмеюць прыстаўвацца да любых умоў. Учора чалавек, каб дагэць кіравніку, забараняў калгасам і саўгасам сёння канюшню і авёс, загадваў культывіраваць кукурузу і там, дзе яна не дае добрых урадкаў. А сёння, нават не чырванючы, быццам памыліўся не ён, а нехта іншы, гаворыць: «Хто не працуе, той не памыліўся».

Іван Шамякін здолеў сказаць новае слова пра сучасную нашу вёску, пра кіравніцтва сельскай гаспадарчай. Многім аўтарам здаецца, што калі памылкі мінулых дзён асуджаны, тым самым яны ўжо не могуць даць рэцывіраваць, паўтарыцца ў новай вяршыцы. У рамане «Снежныя змы» такой паўпраўдзе прапаластаўлена сурова партыйная праўда: акрамя правільных і свечасовых раішчэнняў патрэбна таксама і гатоўнасць усля без выключэння людзей сумленна і добраахвотна выпраўляць памылкі, падтрымліваць разумную ніязнаў, заахвочваць пошуку новых шляхоў удзельна ўсёй галі сельскай гаспадарчы. У гэтым і ёсць выніцзеныя вострага канфлікту цэнтральнага героя рамана Антанюка з тымі, хто выхнуў на пенсію здаровага, дужа, поўнага нерастрачаных сіл праўдліва шаблонных раішчэнняў, а цяпер бессарумна паўтараюць яго думкі, прыпісваючы іх сабе. Яны гатовы нават на гуманны жост: прыходзя, Антанюк, прадуў, толькі калі лася, не ўздмуць прасідца на райеішчае месца. А зразумець гэты траба так: твая поўная развіццё тых, хто пацараў цябе за праўду і шчырасць, а яны ж застаўся праўды не ад блізкіх людзей, а праз аніміку; адбля давер'е да маі і не партызанскага рыцара, надае гэтай сумнай і незвычайнай гісторыі трагедыіны пафас.

А након адказу, у чым виваваць і ў чым неіваваць Антанюк і Надзя, ніхай чытаў сам ладумца. І Надзя, ніхай чытаў сам ладумца. І Надзя, ніхай чытаў сам ладумца. І Надзя, ніхай чытаў сам ладумца.

Палавінчатая прычыповасць і палавінчатая справядлівасць... Антанюк на гэта не хоча здагджацца, бо, уршыце, яму не партфель патрэбны, а справядлівасць. Гэта канфлікт жыццёвы, рэальны.

Антанюк — чалавек жывы, неспакойны, са складаным і супярэчлівым характарам, са слэб бачымі, які ўласцівы нашым змяшчэнным чалавекам. Пра гэта яскрава сведчыць і яго партызанская, далёкая ад агульнанапрытага ш-блону біяграфія. Не кожны жаніцца паверыць бы ючоны паліцай, калі яна нават і ўцякла ад мужа ў лес за

неікі тыдзень да роду. А думкі і памучкі, народжаныя ў душы камбрыга, калі ён пачуў першы крыв дзіцяці і партызанскія зямлянцы і даведаўся, што малады маці пагражае смерць ад паліправавай гарачы, а яе дачушцы — ад голду? Толькі чалавек з вялікай літары, сапраўдны гуманіст і мог даволіць сабе таво: паслаў разведчынаў у ану-бэсць і рабочую павітку, і полбодзі і сабодзіны магчымасці адстойваў сваіх паліцый. Антанюк у рамане «Снежныя змы» такіх магчымасцяў як быццам не мае. Тым не меней за яго наводзімаі сочыш з напружанай увагай. Чым гэта дасягаецца? На маю думку, адным: псіхалагічным паглыбленнем вобразаў, сінтэзам інтэлектуальнасці і

пачуццёвасці. Аб'ектам мастацкага даследавання стаў думкі і перажыванні цывага чалавека. І гэта ўжо многа.

З аўтарам можна пагадніцца ці не пагадніцца ў дэталях, але раман у цэлым — удача пісьменніка.

Магчыма, што той жа Антанюк, пры наўнасці пазнай сферы для прыкладання сваіх сіл і практычнай дзейнасці, значна лепш і паўней прыяўіць сябе. Для пэніснера ён, праўда, дэвол анічужы. А ўважце, што Антанюк не паслаў дачасна на пенсію не толькі паліцай і рангу. Быў і гэты накаранны тан званым аныкучураікам і абаронцам траў. Мабыць, тады канфлікт стаў бы вострымшым. Пасля ішматлікіх востры і востры і «падзейнымі» сюжэтам Іван Шамякін паказаў сябе майстрам і ў сюжэце ўнутраным. Муху, праўда, скажыце, што такая амаль поўная адсутнасць падзей у раздзелах, прысвечаных Антанюку-пэніснеру, не ва ўсім апраўдада слабе.

Так, аднаго толькі ўдзелу ў рабоце грамадзянскіх камісіі завельмі мала, каб Антанюк мог поўнасьцю рэалізаваць свае магчымасці. Яму нават цяжка адказаць на пытанне — калі і яны перарадзілі яго арукбак, былі наўнаўліны штаба партызанскай брыгады, а цяпер — папулярны вучоны-машынабудуік, прэзідэнт на ўнагароды і падзякі? Тады, у ваіну, у Будкі былі свае слабасці — хіхінаў у кулак, калі камандзір нешта зрабіў не так, выстаўляў напакан сваю святасць і цяпцілавец, дэманстраваў сяброўскую адданасць камандзіру і пры аручым выпадку шпануць тым сумам аб яго слабасці і горах. Але ў галоўным гэта быў надзейны саратнік. Абодва — і Антанюк, і Будкіна ў партызанскіх раздзелах рамана моцна прывязаны да сюжэта. І сувязь гэта слабе, калі іх шляхі-дарогі аноў перакрыжоўваюцца, але ўжо ў новых умовах.

Антанюк — персанальны пэніснер, Будкіна — кіраўнік інстытута, дзе праектуіцца новыя машыны. Першы — сама сум-

наўнасць, другі — кан'юктуршчык, плагіатар, аматар паказухі, кар'ерыст. Поле дзейнасці ў людзей рознае. Антанюк аздаецца ўдзельнічаць у комплекснай праверцы інстытута і нават не мае магчымасці давесці справу да канца, ды ў машынах і аўтаматах ён, апрамом, не дужа разбіраецца. Абодва, як кажуць, заставіцца пры ўласных інтарэсах. Нелькі цываы канфлікт не знайшоў свайго поўнага вырашэння, бо Антанюк цырка ўпываць на інстытут, да якога ён не мае непасрэднага дачынення. Сюжэтная лінія Антанюк — Будкіна абрываецца раней, чым гэта вымагаецца характарам канфлікту паміж імі. Ды і слэб ў гэтых людзей няроўны.

Сваім раманам Іван Шамякін лічэ раз давеў, што для мастацкай праўды мала адной толькі фатаграфічнай факта, якія вылісены на наўвернюю хааты чытым пачтокам жыцця. А апрамом, не дужа разбіраецца пры ўласных інтарэсах. Нелькі цываы канфлікт не знайшоў свайго поўнага вырашэння, бо Антанюк цырка ўпываць на інстытут, да якога ён не мае непасрэднага дачынення. Сюжэтная лінія Антанюк — Будкіна абрываецца раней, чым гэта вымагаецца характарам канфлікту паміж імі. Ды і слэб ў гэтых людзей няроўны.

У апошні час стала вейкай модай гаварыць аб тым, што паўна частка моладзі перастала лічыцца з аўтарызтатам бацькоў. У рамане «Снежныя змы» скажыце, гавоў і яму добра запомніўся той наўмарны час. Сям'я хаўласа ў цывым сырэм склепе. Хлеба не было. Елі моркву, сырну напуста, бацьна, рызнічковыя мінчэцэм, выбіраўся намяні са скілета, каб папоўніць запасы морквы. Аднойчы яму пашанцавала: дзесяці чаму, стаўшы пісьменнікам, Каган даў волю пачуццю гумару, якім ён, траба сказаць, быў надзелены вельмі шчодр.

Элі Каган быў гумарыстам, з не сатырыкам, Гумарыстам і лірыкам. Герой яго твораў — у асноўным дэклараваныя элементы, якія ў гадны першых пціцгодках уздываліся ў сацыялістычнае будаўніцтва, становіліся рабочымі, членамі арцэляў, калгаснікамі. У гэтых людзей заставілася «перажытыя» і гэта рабіла іх смешнымі. Німаала сярод герояў Кагана і проста дзіваво, якія, як вядома, упрыгожваюць жыццё.

Здаралася, што год-два нічога не выходзіла з-пад пра Элі. І тады чытачы заўважылі на яго. А Ізі Хары, рэдактар часопіса «Штэрн», ставіў пытанне аб ім на скодах камсамольскай лічэйні Саюза пісьменнікаў, гаварыў, што гэты малады чалавек таленавіты, але гультай, чым і губіць свой талент.

— Элі, — гаварылі яму сябры, — Хары мае рацыю. Траба пісаць. Аднойчы, выслухоўшы чарговае настаўленне, Элі сказаў: «Надучылі вы мне з вашымі прадуманымі. Падуу ад вас. Што-сці ў Магнітагорскі пацінчуна.

І неўзабаве паехаў. І прывёз цудоўнае апавяданне «Горад без цываў», дзе таксама былі і добры гумар, і сардэчная лірыка.

Сяброў Элі меў вельмі шмат. Рэды яго бачылі аднаго, заўсёды ў акружэнні самых розных людзей. І людзі яго любілі. Пра гэта гаворыць франтавыя сябры Элі, якія да гэтага часу пералісваюць з яго рознімаі і сваімаі. На ўсе жыццё запомніўся ім чарлівы, з вялікай вацмама юнак, які і самаў цяпкіны хвіліны ўмеў развеселіць і падбадэрыць жартам.

22 чэрвеня 1944 года калі палеская вёска Зяля Элі быў смяротна паранены. Калі прышлі санітары, ён сказаў ім: — Вывезце раней цяпка параненых, я лічэ пацірлю.

Падраўну ён памер ад газавай паграны.

Імя Элі Кагана залатымі літарамі высьмачана на мемарыяльнай дошцы ў Саюзе пісьменнікаў.

Яго не забудзе ні сябры, ні чытачы.

Р. РЭЛЭС.

Я. ГЕРЦОВІЧ.

Беларуская ССР. Брэсцкая вобласць. Ілюстраваны гісторыка-аэнанамічны нарыс (Серыя «Вобласці нашай рэспублікі»). Мастак Ю. Зайчук. На рускай мове. 1968 г. Тыраж 20.000 экз. 212 стар. Цана 81 кап.

Беларуская ССР. Гродзенская вобласць. Ілюстраваны гісторыка-аэнанамічны нарыс (Серыя «Вобласці нашай рэспублікі»). Мастак Ю. Зайчук. На рускай мове. 1968 г. Тыраж 20.000 экз. 184 стар. Цана 71 кап.

Беларуская ССР. Віцебская вобласць. Ілюстраваны гісторыка-аэнанамічны нарыс (Серыя «Вобласці нашай рэспублікі»). Мастак Ю. Зайчук. На рускай мове. 1968 г. Тыраж 20.000 экз. 200 стар. Цана 79 кап.

Беларуская ССР. Гомельская вобласць. Ілюстраваны гісторыка-аэнанамічны нарыс (Серыя «Вобласці нашай рэспублікі»). Мастак Ю. Зайчук. На рускай мове. 1968 г. Тыраж 20.000 экз. 192 стар. Цана 76 кап.

Беларуская ССР. Мінская вобласць. Ілюстраваны гісторыка-аэнанамічны нарыс (Серыя «Вобласці нашай рэспублікі»). Мастак Ю. Зайчук. На рускай мове. 1968 г. Тыраж 20.000 экз. 184 стар. Цана 71 кап.

Беларуская ССР. Мінская вобласць. Ілюстраваны гісторыка-аэнанамічны нарыс (Серыя «Вобласці нашай рэспублікі»). Мастак Ю. Зайчук. На рускай мове. 1968 г. Тыраж 20.000 экз. 174 стар. Цана 75 кап.

Беларуская ССР. Мінская вобласць. Ілюстраваны гісторыка-аэнанамічны нарыс (Серыя «Вобласці нашай рэспублікі»). Мастак Ю. Зайчук. На рускай мове. 1968 г. Тыраж 20.000 экз. 184 стар. Цана 71 кап.

Беларуская ССР. Мінская вобласць. Ілюстраваны гісторыка-аэнанамічны нарыс (Серыя «Вобласці нашай рэспублікі»). Мастак Ю. Зайчук. На рускай мове. 1968 г. Тыраж 20.000 экз. 184 стар. Цана 71 кап.

Беларуская ССР. Мінская вобласць. Ілюстраваны гісторыка-аэнанамічны нарыс (Серыя «Вобласці нашай рэспублікі»). Мастак Ю. Зайчук. На рускай мове. 1968 г. Тыраж 20.000 экз. 184 стар. Цана 71 кап.

Беларуская ССР. Мінская вобласць. Ілюстраваны гісторыка-аэнанамічны нарыс (Серыя «Вобласці нашай рэспублікі»). Мастак Ю. Зайчук. На рускай мове. 1968 г. Тыраж 20.000 экз. 184 стар. Цана 71 кап.

Беларуская ССР. Мінская вобласць. Ілюстраваны гісторыка-аэнанамічны нарыс (Серыя «Вобласці нашай рэспублікі»). Мастак Ю. Зайчук. На рускай мове. 1968 г. Тыраж 20.000 экз. 184 стар. Цана 71 кап.

Беларуская ССР. Мінская вобласць. Ілюстраваны гісторыка-аэнанамічны нарыс (Серыя «Вобласці нашай рэспублікі»). Мастак Ю. Зайчук. На рускай мове. 1968 г. Тыраж 20.000 экз. 184 стар. Цана 71 кап.

Беларуская ССР. Мінская вобласць. Ілюстраваны гісторыка-аэнанамічны нарыс (Серыя «Вобласці нашай рэспублікі»). Мастак Ю. Зайчук. На рускай мове. 1968 г. Тыраж 20.000 экз. 184 стар. Цана 71 кап.

Беларуская ССР. Мінская вобласць. Ілюстраваны гісторыка-аэнанамічны нарыс (Серыя «Вобласці нашай рэспублікі»). Мастак Ю. Зайчук. На рускай мове. 1968 г. Тыраж 20.000 экз. 184 стар. Цана 71 кап.

Беларуская ССР. Мінская вобласць. Ілюстраваны гісторыка-аэнанамічны нарыс (Серыя «Вобласці нашай рэспублікі»). Мастак Ю. Зайчук. На рускай мове. 1968 г. Тыраж 20.000 экз. 184 стар. Цана 71 кап.

Беларуская ССР. Мінская вобласць. Ілюстраваны гісторыка-аэнанамічны нарыс (Серыя «Вобласці нашай рэспублікі»). Мастак Ю. Зайчук. На рускай мове. 1968 г. Тыраж 20.000 экз. 184 стар. Цана 71 кап.

Беларуская ССР. Мінская вобласць. Ілюстраваны гісторыка-аэнанамічны нарыс (Серыя «Вобласці нашай рэспублікі»). Мастак Ю. Зайчук. На рускай мове. 1968 г. Тыраж 20.000 экз. 184 стар. Цана 71 кап.

Беларуская ССР. Мінская вобласць. Ілюстраваны гісторыка-аэнанамічны нарыс (Серыя «Вобласці нашай рэспублікі»). Мастак Ю. Зайчук. На рускай мове. 1968 г. Тыраж 20.000 экз. 184 стар. Цана 71 кап.

Беларуская ССР. Мінская вобласць. Ілюстраваны гісторыка-аэнанамічны нарыс (Серыя «Вобласці нашай рэспублікі»). Мастак Ю. Зайчук. На рускай мове. 1968 г. Тыраж 20.000 экз. 184 стар. Цана 71 кап.

Беларуская ССР. Мінская вобласць. Ілюстраваны гісторыка-аэнанамічны нарыс (Серыя «Вобласці нашай рэспублікі»). Мастак Ю. Зайчук. На рускай мове. 1968 г. Тыраж 20.000 экз. 184 стар. Цана 71 кап.

Да 60-годдзя з дня нараджэння Элі Кагана

У Элі Кагана ёсць апавяданне пра сваё першае знаёмства з таварамі Шолама-Алейхея. Гэта было ў 1919 годзе ў Мінску, ануіраваўным беларускімі. Элі было тады дзесяць гадоў, і яму добра запомніўся той наўмарны час. Сям'я хаўласа ў цывым сырэм склепе. Хлеба не было. Елі моркву, сырну напуста, бацьна, рызнічковыя мінчэцэм, выбіраўся намяні са скілета, каб папоўніць запасы морквы. Аднойчы яму пашанцавала: дзесяці чаму, стаўшы пісьменнікам, Каган даў волю пачуццю гумару, якім ён, траба сказаць, быў надзелены вельмі шчодр.

Элі Каган быў гумарыстам, з не сатырыкам, Гумарыстам і лірыкам. Герой яго твораў — у асноўным дэклараваныя элементы, якія ў гадны першых пціцгодках уздываліся ў сацыялістычнае будаўніцтва, становіліся рабочымі, членамі арцэляў, калгаснікамі. У гэтых людзей заставілася «перажытыя» і гэта рабіла іх смешнымі. Німаала сярод герояў Кагана і проста дзіваво, якія, як вядома, упрыгожваюць жыццё.

Здаралася, што год-два нічога не выходзіла з-пад пра Элі. І тады чытачы заўважылі на яго. А Ізі Хары, рэдактар часопіса «Штэрн», ставіў пытанне аб ім на скодах камсамольскай лічэйні Саюза пісьменнікаў, гаварыў, што гэты малады чалавек таленавіты, але гультай, чым і губіць свой талент.

— Элі, — гаварылі яму сябры, — Хары мае рацыю. Траба пісаць. Аднойчы, выслухоўшы чарговае настаўленне, Элі сказаў: «Надучылі вы мне з вашымі прадуманымі. Падуу ад вас. Што-сці ў Магнітагорскі пацінчуна.

І неўзабаве паехаў. І прывёз цудоўнае апавяданне «Горад без цываў», дзе таксама былі і добры гумар, і сардэчная лірыка.

Сяброў Элі меў вельмі шмат. Рэды яго бачылі аднаго, заўсёды ў акружэнні самых розных людзей. І людзі яго любілі. Пра гэта гаворыць франтавыя сябры Элі, якія да гэтага часу пералісваюць з яго рознімаі і сваімаі. На ўсе жыццё запомніўся ім чарлівы, з вялікай вацмама юнак, які і самаў цяпкіны хвіліны ўмеў развеселіць і падбадэрыць жартам.

22 чэрвеня 1944 года калі палеская вёска Зяля Элі быў смяротна паранены. Калі прышлі санітары, ён сказаў ім: — Вывезце раней цяпка параненых, я лічэ пацірлю.

Падраўну ён памер ад газавай паграны.

Імя Элі Кагана залатымі літарамі высьмачана на мемарыяльнай дошцы ў Саюзе пісьменнікаў.

Яго не забудзе ні сябры, ні чытачы.

Р. РЭЛЭС.

Я. ГЕРЦОВІЧ.

Беларуская ССР. Брэсцкая вобласць. Ілюстраваны гісторыка-аэнанамічны нарыс (Серыя «Вобласці нашай рэспублікі»). Мастак Ю. Зайчук. На рускай мове. 1968 г. Тыраж 20.000 экз. 212 стар. Цана 81 кап.

Беларуская ССР. Гродзенская вобласць. Ілюстраваны гісторыка-аэнанамічны нарыс (Серыя «Вобласці нашай рэспублікі»). Мастак Ю. Зайчук. На рускай мове. 1968 г. Тыраж 20.000 экз. 184 стар. Цана 71 кап.

Беларуская ССР. Віцебская вобласць. Ілюстраваны гісторыка-аэнанамічны нарыс (Серыя «Вобласці нашай рэспублікі»). Мастак Ю. Зайчук. На рускай мове. 1968 г. Тыраж 20.000 экз. 200 стар. Цана 79 кап.

